

Η σελίδα [Μένουμε Ενεργοί - υγεία, συλλογικότητα, αλληλεγγύη](#) έλαβε και παρουσιάζει ένα γράμμα από το Μιλάνο στον καιρό του COVID-19

Της **Alessandra Fiorencis*** και του **Δημήτρη Σεραφή****

Δεν περιμέναμε μια πανδημία. Ακόμη και σήμερα, αποξενωμένοι στις σιωπηλές γειτονιές μας, προσεκτικοί (για να ακούσουμε αν περνάει κάποιος ασθενοφόρος κάτω από το σπίτι), εν αναμονή της συνέντευξης τύπου των δμμ - για τις δηλώσεις περί “πολέμου ενάντια στον αόρατο εχθρό” ή δηλώσεις αποποίησης ευθυνών - ανήσυχοι για κάποιον ασθενή συγγενή, για

ένα φίλο που είναι αναγκασμένος να πάει στη δουλειά, για μια συντρόφισσα εξουθενωμένη από την εφημερία στο νοσοκομείο.

Φυσικά, με την ανακοίνωση της επιδημίας στην Κίνα κάτι είχε ήδη αλλάξει: τα κινέζικα εστιατόρια είχαν ξεκινήσει να αδειάζουν, τα ασιατικά σωματικά χαρακτηριστικά ήταν αιτία απομάκρυνσης ή και λεκτικής επίθεσης – σε μερικές περιπτώσεις όχι μόνο λεκτικής. Όμως τότε ο κορωνοϊός – που δεν ονομάζονταν ακόμη COVID-19 – ήταν κάτι το εξωτικό: απίστευτο όπως ο φόβος που δίνει άρωμα σε κάτι άορατο• και ο ιός μύριζε ήδη σφαγή, σαν τον αέρα ενός κλειστού χώρου γεμάτο με ανθρώπους και ζώα, σαν ένα μέρος που δεν εμπιστεύεσαι να πας για δείπνο γιατί δεν είσαι σίγουρος για την ποιότητα του κρέατος.

Στις 21 Φλεβάρη, ανακοινώθηκε το πρώτο κρούσμα του COVID-19 στην Ιταλία: ήταν, όμως, στο Codogno, μια μικρή πόλη που εδώ στο Μιλάνο δεν θεωρείται καν πόλη. Όντως, ο ιός έφτασε, αλλά είναι ένα μεμονωμένο περιστατικό και, ήδη, η σύζυγός του φαίνεται να είναι καλά, το μέρος είναι μικρό, δεν είναι δα σαν το Μιλάνο, είπαν. [1] Κι όμως...

Τα εγκαίνια του νοσοκομείου στη Fiera, του Μιλάνο το πρωί της 31ης Μαρτίου, σχεδόν ένα μήνα μετά από το πρώτο εκείνο κρούσμα, σηματοδότησε ένα σημαίνον γεγονός τουλάχιστον για το μιντιακό τοπίο και, ταυτόχρονα κι έτυχε μιας υπερπροβολής αναντίστοιχης αυτού που η Λομβαρδία βίωνε ήδη για ένα μήνα. Πλασαρισμένο ως “η πιο μεγάλη πτέρυγα ΜΕΘ της Ιταλίας”, ή – σύμφωνα με τις πολεμικές μεταφορές που συνηθίζει η καθεστηκυία επικοινωνία – “η μεγάλη επιχείρηση”, [2] χρηματοδοτημένο με 40 εκατ. ευρώ από ιδιώτες (ανάμεσα στους οποίους ο Silvio Berlusconi), το νοσοκομείο είναι περισσότερο μια δομή συμβολικής αξίας για τις περιφερειακές αρχές και όχι μια δομή μάχης ενάντια στον ίδιο τον COVID-19. Φυσικά, σε όλη την Λομβαρδία, οι ΜΕΘ βρίσκονται υπό κατάρρευση και η ενεργοποίηση μιας ακόμη δομής δεν θα έπρεπε να βρίσκεται στο κέντρο των αντιπαραθέσεων. Ωστόσο, το σύστημα υγείας στην Λομβαρδία, το οποίο θεωρείται ένα από τα λίκνα “αριστείας”, βρέθηκε απροετοίμαστο εκείνη την 21η Φλεβάρη. Από εκείνη τη στιγμή, η περιφέρεια της Λομβαρδίας θα αποτελούσε το χειρότερο σενάριο σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε λιγότερο από ένα μήνα, ο διεθνής Τύπος θα είχε στραμμένα τα βλέμματα στην πορεία των στρατιωτικών οχημάτων που έβγαιναν από την πόλη του Μπέργκαμο για να μεταφέρουν πτώματα από το νεκροτομείο προς αποτέφρωση: Πολλοί θάνατοι στην “ιταλική Wuhan”...

Ακόμη και σήμερα είναι δύσκολο να πούμε ποια είναι η πραγματική διάσταση αυτής της επιδημίας στην συγκεκριμένη περιφέρεια. Όπως αποκαλύπτεται από μια έρευνα μιας τοπικής εφημερίδας του Μπέργκαμο, τον Μάρτη του 2020 μόνο στις περιοχές γύρω από το Μπέργκαμο πέθαναν 5.400 άτομα εκ των οποίων οι 4.500 θάνατοι αποδίδονται στον

COVID-19, αλλά ο αριθμός των νεκρών που έχουν “επισήμως έχουν ταυτοποιηθεί” είναι μετά βίας ο μισός. Αυτό που πολλοί εργαζόμενοι στο χώρο της υγείας, επιδημιολόγοι, ειδικοί σε πολιτικές δημόσιας υγείας και δημοσιογράφοι υποστηρίζουν είναι πως πολλοί από τους νεκρούς είναι ηλικιωμένοι που δεν τους έγινε το τεστ swab και, ως εκ τούτου δεν διαγνώστηκαν θετικοί στον COVID-19 και, οι οποίοι πέθαναν στα σπίτια τους ή σε δομές φιλοξενίας ηλικιωμένων (όπως η περίπτωση της Mediglia, στα περίχωρα του Μιλάνο, όπου υπήρξαν 63 νεκροί σε μια μόνο δομή). Επιπλέον, μπορεί να είναι πολλοί εκείνοι που δεν φτάνουν καν στο νοσοκομείο γιατί η κατάστασή τους δεν θεωρείται “εξαιρετικά κρίσιμη”, ούτε τους γίνεται το τεστ swab.

Τα τεστ swab, λοιπόν... Δεν επαρκούν για όλους όσους εμφανίζουν συμπτώματα και για όσους ήρθαν σε επαφή με άτομα που διαγνώστηκαν θετικοί στον ιό. Δεν επαρκούν για όσους εργάζονται στα νοσοκομεία, ενώ λείπουν ακόμα και οι κατάλληλες μάσκες. Η επάρκεια των μέσων προσωπικής προστασίας και, επιπρόσθετα, η υγιεινή των χώρων θεραπείας είχαν υποτιμηθεί στην καθημερινή λειτουργία ενός Εθνικού Συστήματος Υγείας το οποίο υποβαθμιζόταν όλο και περισσότερο ενώ τα σκάνδαλα σχετικά με την προμηθευτική ιδιωτικής υγείας ήταν καθημερινά. Στην αρχική φάση, το βάρος αντιμετώπισης της κατάστασης έκτακτης ανάγκης έπεσε αποκλειστικά στο δίκτυο των δημόσιων νοσοκομείων. Ο ιδιωτικός τομέας, παρά την απορρόφηση της τεράστιας χρηματοδότησης από την πλευρά της Περιφέρειας της Λομβαρδίας, κλήθηκε να συνεισφέρει πολύ αργότερα. Όμως, στους ιδιώτες δόθηκε η δυνατότητα να συνεισφέρουν στη βάση του κέρδους που θα είχαν και όχι σύμφωνα με τις ανάγκες του πληθυσμού: η Περιφέρεια της Λομβαρδίας τους επέτρεψε να διαθέσουν δομές στη βάση των δικών τους προτεραιοτήτων και όχι βάσει των αναγκών του πληθυσμού.

Οι γιατροί βάσης αφέθηκαν στην τύχη τους χωρίς συντονισμό και οδηγίες από την πλευρά της Περιφέρειας• κι εμείς χωρίς συνεκτικές πληροφορίες, έχουμε, αναμφίβολα, βιώσει την έλλειψη πρωτοβάθμιας φροντίδας ικανής να προσφέρει κατ οίκον φροντίδα και κοινωνική υποστήριξη. Αυτό που, από τους “άριστους της Λομβαρδίας”, περιγράφηκε ως κρίση των ΜΕΘ είναι στην πραγματικότητα μια κρίση που διαπερνά τη δημόσια υγεία. Θα έπρεπε να έχουν απαντήσει με μέτρα πρόληψης και όσο το δυνατόν λιγότερη νοσηλεία. [4] Δεν περιμέναμε μια πανδημία• και ενώ έχουμε πλήρη επίγνωση του ρόλου του κράτους και του Συστήματος Δημόσιας Υγείας, δεν περιμέναμε αυτή την κατάσταση.

Και τώρα; Αν και φαίνεται πως η κατάσταση σταθεροποιείται, πολλές είναι οι φωνές που λένε ότι δεν έχουν εκτιμηθεί σωστά οι περιπτώσεις ατόμων θετικών στον COVID-19 – και με δεδομένη τη σύγχυση λόγω του συστήματος των τεστ swab, δεν είναι δύσκολο να το

φανταστούμε. Οδεύουμε προς έναν επίλογο της τωρινής κατάστασης ή είμαστε εξαιρετικά αισιόδοξοι; Και πόσο τυχαία δίνουν ώθηση σε αυτήν την ξαφνική αισιοδοξία τα οικονομικά συμφέροντα, μπροστά στα οποία η Περιφέρεια της Λομβαρδίας είναι τόσο ευαίσθητη και, τα οποία θα ήθελαν να δουν την επανέναρξη των δραστηριοτήτων στα τέλη Απρίλη; Αν και για ποια επανέναρξη μιλάμε; Έκλεισαν τα σχολεία, αλλά όχι όλοι οι χώροι εργασίας: μόνο στην πόλη του Μιλάνο, την 21η Μάρτη, καταμετρήθηκαν επιπλέον 300.000 άτομα που βγήκαν από τα σπίτια τους για “μη απαραίτητη” εργασία. Κάποιοι - πολλοί - δεν κατάφεραν να αποφύγουν να πάνε στη δουλειά τους. Άλλοι δουλεύουν με μειωμένο μισθό, άλλοι πρέπει να περιμένουν μέχρι το καλοκαίρι για να δουν αν θα χάσουν τη δουλειά τους. Μέσα σε αυτή την κρίση, οι γυναίκες φαίνεται πως θα πληρώσουν ένα παραπάνω τίμημα στο επίπεδο της εργασίας • πολλές - πάρα πολλές - ήδη πληρώνουν το τίμημα του να είναι απομονωμένες με έναν βίαιο σύντροφο, χωρίς δυνατότητα να ζητήσουν βοήθεια στα κατάλληλα κέντρα ενάντια στην έμφυλη βία, τα οποία υποχρηματοδοτούνται συνεχώς.

Υπάρχει μια κόκκινη κλωστή που δένει τα κενά (limbo) της υγείας/πρόνοιας, της εργασίας με την κοινωνική κατάσταση που βιώνουμε. Και αυτή η κλωστή είναι το κέρδος. Το κέρδος στο όνομα του οποίου το Εθνικό Σύστημα Υγείας δέχεται περικοπές εδώ και χρόνια, ενώ στην Περιφέρεια της Λομβαρδίας θυσιάζεται η πρόληψη και η δημόσια υγεία για χάρη των ιδιωτών. Το κέρδος, εξαιτίας του οποίου σε περιοχές όπως η περιφέρεια της Hubei και η Pianura Padana [5] ο COVID-19 ήταν ο τελευταίος ιός ανάμεσα σε μια μακρά λίστα ασθενειών που αφορούν το αναπνευστικό, και οφείλονται στην περιβαλλοντική μόλυνση. Το κέρδος που μετέτρεψε την υγεία σε μια αγορά πλήρως εκμεταλλεύσιμη, ώστε ακόμα και στις σημερινές συνθήκες, να θεωρείται αιρετικός όταν μιλάει κανείς για την εθνικοποίηση των φαρμακευτικών εταιρειών. Το κέρδος που μας οδήγησε στην περιβαλλοντική καταστροφή της οποίας τις συνέπειες, σήμερα, ακόμη και εμείς, οι “δυτικοί προνομιούχοι”, αρχίζουμε να πληρώνουμε: αν ο COVID-19 είναι γέννημα της καπιταλιστικής ανάπτυξης, άλλες πανδημίες θα ακολουθήσουν.

Το βράδυ της 8ης Μάρτη η Λομβαρδία ανακηρύχθηκε σε κόκκινη ζώνη. Στις 9 του Μάρτη, πολλοί και πολλές από εμάς κάναμε ένα μεγάλο περίπατο, πριν την πλήρη απομόνωση: ο ουρανός δεν ήταν πορφυρός και καφέ όπως συνήθως φαινόταν το αλπικό τόξο από τις γειτονιές μας. Και για το Μιλάνο αυτό δεν είναι φυσιολογικό. Κι ίσως αυτό είναι ένα σημάδι ότι δεν πρέπει όλα να επιστρέψουν στην “κανονικότητα”. Αν έκτακτα μέτρα λαμβάνονται για να μας σώσουν από έναν ιό, τότε μπορεί να ληφθούν αντίστοιχα μέτρα και για να αλλάξουν στη σχέση που έχουμε με το περιβάλλον και τα είδη με τα οποία μοιραζόμαστε τον πλανήτη. Αν μπορούμε να κάνουμε πράξη την αλληλεγγύη κατά τη διάρκεια μιας πανδημίας, μπορούμε να την κάνουμε πράξη για να παλέψουμε ενάντια στις ανισότητες που βλέπουμε μπροστά

στα μάτια μας μέσα στη μέτρια κανονικότητά μας. Η γενιά μας είχε πρόσβαση στη γνώση που οι προηγούμενες γενιές δεν είχαν. Και ενώ γνωρίζουμε καλύτερα [σημ.: από τις προηγούμενες γενιές] το πως λειτουργεί η κοινωνία δυσκολευόμαστε να δημιουργήσουμε δίκτυα αλλαγής και αντίθεσης στην εξουσία, από τα κάτω. Αν το τίμημα για να επιστρέψουμε στην κανονικότητα είναι η ένταση της καταστολής, των ανισοτήτων και των αυταρχικών καθεστώτων, αν η κανονικότητα του καπιταλισμού είναι αυτή που μας έφτασε στο βάραθρο, τώρα είναι η στιγμή να αποφασίσουμε ποια κανονικότητα θέλουμε, στο ύψος των αγώνων μας και των ονείρων μας.

[1] Έτσι παρουσιάστηκε στον δημόσιο λόγο

[2] Στην ιταλική ο όρος *impresa* μπορεί να σηματοδοτεί και την στρατιωτική επιχείρηση. Εξού και μπορεί να ιδωθεί ως μεταφορά πολέμου.

[3] Θεσμός ανάλογος εκείνου του οικογενειακού ιατρού στην Ελλάδα.

[4] Στην Λομβαρδία, η στρατηγική που ακολουθήθηκε ήταν εκείνη της νοσηλείας όλων, εξανεμίζοντας πολύ γρήγορα τις διαθέσιμες κλίνες. Στην περιφέρεια του Βένετο, αντίθετα, οι γιατροί βάσης, οι υπηρεσίες υγιεινής και οι τοπικές δομές υγείας κατάφεραν να φιλτράρουν τα περιστατικά έτσι ώστε κατέληξαν να νοσηλεύσουν μόλις το 20% των θετικών στον ιό. Κρατώντας στο σπίτι αυτούς που δεν εμφάνισαν συμπτώματα, στην περιφέρεια του Βένετο, απέφυγαν το συνωστισμό των νοσοκομείων και την εξάπλωση του ιού.

[5] Στον ιταλικό Βορρά.

[#ΜένουμεΕνεργοί](#) [#WeSpeakNow](#)

** Η Alessandra Fiorencis είναι ανθρωπολόγος και εργάζεται ως ερευνήτρια και scientific editor στο Ίδρυμα ISTUD, Μιλάνο.*

*** Ο Δημήτρης Σεραφής είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής και διδάσκων στο πανεπιστήμιο USI - Università della Svizzera italiana, Λουγκάνο.*